

Slovenski vinogradniki imajo sedaj že več koristnih knjižic, ki obravnavajo poedina opravila novega vinarstva; tudi navodil, kako se pokončujejo razni trtni škodljivci, je izšlo v našem jeziku že več; a da ni treba vinogradnikom po raznih časopisih nabirati posameznih naukov in nasvetov, je gospod Kosi nabral vse izkušnje, ki so se doslej

obnesle, v tej poljudni in jako pregledni knjižici. Najprej popisuje škodljivce iz živalstva, potem rastlinske zajedavce in razne vremenske in druge neugodnosti, ki škodujejo trti; nazadnje je pa pridelal v obliki koledarja vsa opravila, s katerimi v raznih letnih časih vinogradnik varuje svoje trte mnogoštevilnih sovražnikov. G.

To in ono.

Naše slike. „Zbor kralja Tomislava v Spletu l. 925“, ki smo ga popisali na drugem mestu, je v pomanjšani obliki v tisoč izvodih dal pomnožiti g. Petar Nikolić v Zagrebu (Ilica 7.). Te reprodukcije v velikosti 92×65 cm so izvršene s svetlotiskom v oleografiji, ki je dandanes najdovršnejši način pomnoževanja. Okvir je temno pozlač n in širok 13 cm. Cena slike z okvirom je 54 K, na mesečne obroke 60 K. Posnete so natančno po izvirniku in izražajo vso njegovo krasoto. — „Pogled s Kredarice na Suhi plaz“ (str. 501) nam kaže enega najlepših prizorov s triglavskega pogorja. — „Ajdovec“. Na str. 588 pa podajemo sliko rojstne vasice dr. Jarčeve. G. Poljšak nam je napisal o njem sledeče podatke: Ajdovec je med Trebnjem, Žužemperkom in Sotesko na Dolenjskem. Iz Trebnja se pride k nam v dveh urah, od Žužemperka in Soteske v dobri uri po dosti slabem potu. Upamo, da se izpelje cesta od Straže do Velike loke, in ta pojde baje tudi skozi našo vas. Župnija šteje okoli 950 duš ter je skalovita planjava, ležeča 500 m nad morsko gladino, z mnogimi vinorodnimi goricami, kjer se je pridelovalo v nedavnem času obilo dobrega vina. Tudi sedaj še rodi vinska trta, a ne tako dobro, kakor v prejšnjih letih. Trtna uš hoče uničiti in opustošiti vse vinograde. — Ljudstvo izgovarja „Ajdovec“, in ne „Ajdovica“, in si pripoveduje o njem sledečo pravljico: Bilo je za časa sv. Mohorja in Fortunata, ko sta oznanjevala sveto vero našim pradedom. Nekoč odide sv. Mohor po svojem apostolskem potovanju, naroči pa svojemu tovarišu: „Pojdi, Fortunat, v to-le skalovje in izkušaj izpreobrniti te hribovce!“ Dolgo časa se je trudil Fortunat brez uspeha in se je vrnil, ne da bi bil kaj dosegel. Ko ga vpraša sv. Mohor po uspehu, odgovori sv. Fortunat: „S temi ljudmi se ne dá nič opraviti; ajdje so, ajdje.“ In od tistega časa se baje imenuje ta kraj „Ajdovec“. — Ta pravljica nima sicer zgodovinske podlage, pa vendar svedoči, da je edino Ajdovec pravo ime, in ne že zgoraj omenjena tujka, ki nam jo hočejo vsiliti drugi. Lahko bi se reklo, da so naši pradedje še dolgo ostali malikovavci, ko so sosedje že davno sprejeli Kristusovo vero,

ker je kraj bolj oddaljen in nedostopen in ker ima župna cerkev za zaščitnico presv. Trojico. Toda časi so se izpremenili, in sedaj jih je šlo že precejšnje število iz tukajšnje župnije v svet oznanjevat božjo besedo. . . . Tu se je rodil l. 1813. pokojni prošt dr. Anton Jarc, upokojeni šolski nadzornik, tu je tekla zibelka mnogim še sedaj službujočim duhovnikom. Vč. g. Frančišek Grivec bo praznoval letos svoj petdeseti jubilej. . . . V sosednjih župnijah se kar čudijo, da je pri nas toliko duhovnikov. In ako Bog dá, imeli jih bomo še več. Skoro vsaka vas ima enega dijaka, nekatere tudi po dva ali celo po tri.

Cerkvena glasba v ljubljanski škofiji. Štirindvajset let deluje že „Cecilijino društvo“ v Ljubljani, da povzdigne cerkveno glasbo in pospešuje glasbeno slovstvo. Koliko je doseglo to društvo, vidi se iz številnih letnikov „Cerkvenega Glasbenika“, katerega poučni del urejuje društveni predsednik g. prof. Jan. Gnjezdá, glasbeni del pa umetniški probuditelj naše cerkvene glasbe gospod Anton Foerster. Napredek se kaže v mnogoštevilnih dobro izvežbanih pevskih zborih, katere vodijo gojenci „Orglarske šole“, ustanovljene od tega društva. Dne 18. malega srpana je priredilo „Cecilijino društvo“ sestanek društvnikov in somišljenikov v Zatični. Tam so pri slovesni sv. maši oo. cistercijani peli svoj krasni koral, pevski zbori iz Ribnice, Št. Ruperta in Št. Vida pri Zatični so pokazali svojo umetnost v krasnem petju, pri posvetovanju pa so predavali gg. dr. E. Lampe, o socialnem stanju organistov, g. Frančišek Bernik o zboljšanju gmotnega stanja organistovskega, o Hugolin Sattner o pravilnem pevanju korala, in gospod Mih. Arko o napredku umetnega in ljudskega petja v Slovincih. — Take sestanke sploh priporočamo, ker se z njimi vzbujá in ohranja zanimanje za dobro stvar.

Odkritje spomenika Radoslavu Lopašiču. Na odličnem mestu med hrvaškimi zgodovinarji stoji Radoslav Lopašič. Rojen je bil v rodoljubnem

Karlovcu in se tam šolal. Zato je rodno mesto, katero je njegov učenj rojak proslavil z zgodovinskimi spisi, poslavlilo svojega sina s krasnim spomenikom. O književnem delovanju Lopašičevem imamo pripravljen že obširen spis. Zato podajemo tu le popis slavnosti, ki nam ga je poslal g. Janko Barlè: Rodoljubni Karlovec je znal ceniti zasluge svojega sina. L. 1896. se je sestel odbor, kateri je zbiral doneske za njegov spomenik. Sad tega truda je lepi, dostojni spomenik, katerega so slovesno odkrili 14. malega srpana na najlepšem mestu karlovškega izprehajališča. Spomenik je dobro delo slavnega Ivana Rendića. Visok je štiri in pol metre. Podnožje je iz tržaškega kamna, okrašeno v zgornjem delu na vseh štirih straneh z benečanskim mozaikom v narodnih motivih. Na tem podnožju je poprseje Lopašičevo v nadnaravni veličini iz belega kararskega marmorja. Ponosna glava je izdelana jako dobro; pokojnik gleda na svoje rodno mesto, kot da premišljuje njegovo slavno preteklost. Ograja je tudi prav ukusna, in za spomenikom je lepo zeleno ozadje. — Slovesnost se je začela z govorom karlovškega župana Jožefa Vrbanića. Sledila je Zajčeva himna „Slava Lopašiću“, odkritje spomenika, prolog dr. A. Harambašića, a nato so odpela pevška društva: „Liepo našo domovino“. Spomenik so okrasili z lepimi vencii: mesto Karlovec, „Jugoslovanska akademija“, „Matica Hrvatska“, „pisateljsko društvo“ in baron Vranyczany. Pri odkritju je bil navzoč ves Karlovec in mnogo gostov, a njih srca in glasovi so se združili v en odmev: „Slava Lopašiću!“

Štiristoletnica Marulićeva. Letos slavé Hrvatje štiristoletnico, odkar je spisal Marulić „Judito“ ter jim ž njo postal „otac umjetnoga pjesništva“. Dne 5. rožnika t. l. je priredil jezikoslovno-zgodovinski oddelek „Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti“ sejo, v kateri je predaval pravi član dr. Milivoj Šrepić o Maruliću. Tudi med Hrvati so bili prvi književniki bogoslovci. Marulićevi spisi so deloma latinski strokovno bogoslovni, deloma hrvaški. Bogoslovni spisi Marulićevi so večinoma moralni. Naslanjal se je na mistike in si za zgled izbral Tomaža Kempčana. Njegova latinska dela so mu pridobila glas kot odličnemu učenjaku. Izmed več hrvaških prozaških del, ki se mu pripisujejo, je gotovo spisal prevod „O naslidoivanju Isukrstovu“. Njegova pesniška dela so „Stlumačenje Kata“, „Judita“ in „Susana“. Predgovor k „Juditi“ je Marulić napisal 22. mal. travna l. 1501., in odtod se računa njegova štiristoletnica. Zadostuj za danes ta zgodovinski spomin, ker namerjamo priobčiti o Maruliću obširnejšo razpravo!

Zapuščina Dobnerjeva. O. Gelazij Dobner, rektor piaristovskega zavoda v Pragi, se imenuje „oče češke zgodovine“. Ni imel sicer mnogo pri-

pomočkov, saj je bil samouk v zgodovini, vendar je nabral s čudovito vztrajnostjo mnogo zgodovinskega gradiva. Trideset let po njegovi smrti — umrl je dne 24. vel. travna l. 1790. — do Palackega niso imeli Čehi moža, ki bi nadaljeval njegovo delo. V piaristovskem samostanu se je doslej njegova zapuščina sicer skrbno hranila, a je bila neurejena in nedostopna. Zdaj pa je urejena, in dr. Šimák je v „Časopisu Musea kralovství českého“ izdal obširen seznamek vseh listin in spisov njegove književne in arhivalne ostaline. Iz nje vidimo, da je že pred več nego sto leti Dobner nameraval izdati podobno zbirko kritično urejenih listin, kakor jo je pozneje sestavil Palacký kot temelj zgodovinskim študijam: češki diplomatarij. Kopije listin so znamenite zlasti zato, ker jih je Dobner nabral, preden so bili razpuščeni samostani za časa Jožefa II. V tej dōbi so se izvirniki zavrgli, a Dobnerjeve natančne in skrbne kopije nam nadomeščajo marsikatero znamenito listino.

Lužiški Srbi v Nemčiji se v kljub težavnim razmeram vendarle krepko gibljejo in razvijajo. Središče vsega njihovega slovstvenega delovanja je „Mačica Serbska“. To društvo je bilo ustanovljeno že l. 1847. Dolgo časa ga je vodil rajni kanonik Mihael Hórnik, kateremu je ob njegovi smrti naš list posvetil spominsko besedo („Dom in Svet“ 1894, str. 225). Sedanji predsednik je Jakop Skala, kanonik budešinskega kapitola in urednik „Katolskeho Posla“. „Mačica Serbska“ si je postavila ravnokar svoj „Mačični dom“, ki je bil l. 1899. slovesno posvečen in bo kmalu dogotovljen. Društvo je izdalo lanske leto svoj „Časopis“ v dveh številkah, in „Protyku“ (pratiko), kakor vsako leto, in bo izdalo še eno knjižico za ljudstvo. „Mačica“ ima svoj muzej, v katerem se shranjujejo vse lužiške znamenitosti, svojo knjižnico in razne odseke. Dolno-lužiški odsek, ki ga vodi učitelj Jordan, je izdal šest nabožnih knjig. Pri zadnjem občnem zboru dne 10. mal. travna so sklenili zborovalci, da se naprosi dr. Pílk, ki je zložil prvo lužiško-srbsko opero „Smjertnica“, naj dovoli, da se igra v Budešinu v korist „Mačičnemu domu“. Čehu Adolfu Černemu se je izrekla hvala za ustanovitev lektorata lužiško-srbskega jezika na češki univerzi v Pragi.

F. Brunétière o modernistih. Znani francoski kritik F. Brunétière, ki si je s trezno sodbo in z velikimi idejami pridobil mogočen vpliv na francosko slovstvo, je v knjigi „Le Symbolisme contemporain“ razložil svoje misli o novih književnih strujah. Simboliste hvali, ker so se tako odločno odvrnili od Zolovega naturalizma in mu zadali tak udarec, da je končana njegova nadvlada v slovstvu. Z druge strani pa kara francoske simboliste, da so